

de Vogelvrienden Krimpen

Onze Vogels

Maandblad van de Nederlandse bond van vogelliefhebbers | 71^e jaargang

Nummer 3 | maart 2010

Onder andere in dit nummer:

De Grote Kanarie Tentoonstelling – 84

Alles over vogelringen – 88

Fraters, bruine, rustige vogels – 100

43

Sijns pop Foto: Piet Onderdelinden

EUROPESE VOGELS KWEKEN

De tijd dat het in Nederland illegaal was om bepaalde Europese vogelsoorten in gevangenschap te houden ligt gelukkig al weer een hele poos achter ons. Inmiddels heeft een groot aantal kwekers zich er op toegelegd. De huidige importstop naar de EU voor een groot aantal exotische soorten heeft er mede voor gezorgd dat de belangstelling verder is toegenomen. Hoewel er een grote groep van deze relatief nieuwe kwekers heel succesvol is, blijkt het toch niet altijd even gemakkelijk om de overstap naar de Europese vogels te maken.

Dit heeft er ook toe geleid dat er een aantal hardnekkige vooroordelen zijn ontstaan; "Europese vogels zijn overmatig ziektegevoelig en moeten in een bijna steriele omgeving worden gehouden" is zo'n vooroordeel. "Alle kwekers gebruiken preventief medicijnen en als je zo'n vogel koopt vraag je om moeilijkheden" is een andere. In de praktijk blijkt dit echter mee te vallen en zijn er heel veel kwekers die sinds jaar en dag fantastische resultaten bereiken zonder medicatie en onder normale huisvestingsomstandigheden.

In een reeks artikelen zal de Speciaalclub Europese Cultuurvogels potentiële liefhebbers op weg helpen om op een verantwoorde manier met deze soorten aan de slag te gaan. Ook hebben wij de vogelvragenrubriek van onze website www.info-sec.nl tijdelijk opengesteld voor niet-leden, wanneer er naar aanleiding van de artikelen zich nog verdere vragen aandienen. Wij hopen dat deze artikelen er toe zullen bijdragen dat meer vogelliefhebbers de weg naar de Europese cultuurvogel zullen weten te

vinden. Uiteraard is een groot aantal van de algemene onderwerpen die in deze artikelen besproken worden, ook van belang voor andere vogelsoorten. In dit artikel blikken we terug op de geschiedenis van de Europese vogel als kooivogel en laten we de aanschaf en huisvesting de revue passeren.

Een beetje geschiedenis

Tot ver in de jaren negentig was alles wat betrekking had op het houden van Europese vogelsoorten geregeld in de Vogelwet

1936. Deze wet werd op 31 december 1936 ingesteld en verving de Vogelwet 1912. In Artikel 9 van de Vogelwet 1936 worden zeven vogels voor de kooi benoemd. Dit zijn de zwarte lijster (merel), de vink, de putter, de sijs, de kneu, de groenling en de geelgors. Ook de kauw werd als kooivogel aangewezen, maar deze is in 1954 onder de jachtwet gebracht. Deze soorten mochten wel ongeringd gehouden worden, maar het was verboden ze te verkopen of te vervoeren. Ook in deze begintijd hadden al heel veel vogelliefhebbers Europese vogels in de volièrs die niet op deze lijst stonden. Er was een continu kat en muis spel met de gezagsdragers en er was een groot geheim netwerk van vogelhouders, die elkaar vertrouwden en elkaar hielpen o.a. door het ruilen van nakweek. In die tijd waren lang niet alle vogels die werden gehouden afkomstig uit "de grote volièrs". Er waren al talloze kwekers uiterst serieus bezig met het domesticeren van Europese vogels en er werden mooie kweekresultaten bereikt met o.a. de groenling, sijs, putter en de goudvink. Door het strenge repressieve beleid van de overheid in die jaren, werd de wildzang en wildvang met een Robin Hood-achtig imago omgeven. Hierdoor heeft de overheid zonder dit te beseffen er toe bijgedragen dat de opmars van de Europese vogel als kooivogel niet meer was te stuiten. Vanaf 1976 werd het mogelijk om voor de Europese kooivogels de zogenaamde K-ringen aan te vragen. Voor vogels die met deze K-ringen geringd werden, kon via de NBvV bij het ministerie van C.R.M de zogenaamde Vogelvergunning D aangevraagd worden. De afgegeven en gewaarmerkte Vogelvergunning D golden uitsluitend voor het vervoer van en naar tentoonstellingen. Tijdens de TT moest de organisatie deze vervoersvergunningen in beheer houden. De vergunningen konden alleen aangevraagd worden voor deze zeven kooivogels. Het Vogelbesluit 1994 breidt dit aantal uit tot dertien soorten. Ook barmsijzen, goudvinken, huis- en ringmussen, spreuwen en de zanglijsters mogen van af dit moment legaal gehouden worden. Het is dan niet meer toegestaan ongeringde kooivogels te houden. Voor de nog ongeringde kooivogels kan de houder eenmalig de zogenaamde breekring aanvragen. In 1997 vond er de lang naar uitgekeken wijziging plaats en konden alle Europese vogels onder een streng registratieregime worden gehouden. In principe is het vanaf dat moment toegestaan alle in Europa voorkomende vogels, mits deze in gevangenschap gekweekt zijn en met een erkende voertrug geringd zijn, in de kooi te houden. In 2002 vervalt de Vogelwet 1936 en wordt deze vervangen door de Flora- en Faunawet. Met een laatste wijziging in 2009, waarbij voor een groot aantal vogels de voorgeschreven

ringmaten werden aangepast en het registratiesysteem werd vergemakkelijkt, is er nu een regeling waar we als liefhebbers van Europese vogels goed mee kunnen leven.

Het aanschaffen van Europese cultuurvogel

Het behoeft geen betoog dat goede kweekvogels uitsluitend van goede kwekers verkregen kunnen worden. Indien u een vogelsoort zoekt die nog niet op grote schaal wordt gekweekt, is het soms even zoeken om een goed koppel te kunnen bemachtigen. De SEC en haar regionale gespreksgroepen kunnen hier wellicht een handje bij helpen. Schaf bij voorkeur jonge vogels aan, of overjarige vogels waarvan vaststaat dat ze al jongen hebben grootgebracht. Helaas worden er nog vogels in de handel aangeboden die niet van een correcte ring zijn voorzien. Let hier goed op bij de aanschaf. Elke beschadiging van ring of poot kan er op duiden dat de vogels niet in gevangenschap zijn geboren. Ideaal is het om de vogels ter plekke bij een kweker aan te schaffen. Men kan dan zien hoe de vogels er bij zitten. Is de huisvesting correct, zijn de kooien schoon en hygiënisch? Hoewel er

veel bonafide vogelhandelaren zijn, houdt het kopen op beurzen en markten een zeker risico in. De beste exemplaren zult u op de vogelmarkt dan ook zelden aantreffen.

Bij aanschaf moet op de volgende punten gelet worden:

- De vogels dienen helder uit hun ogen te kijken en strak in de veren te zitten.
- De ademhaling mag niet hoorbaar of zichtbaar zijn.
- Ze moeten een levendige indruk maken.
- Ze mogen niet schuw of gestrest zijn.
- Bij het oplazen van de borstveren moet er geen levervlek te zien zijn of gezwollen darmmussen.
- Het borstbeen mag niet scherp zijn.
- Geen ontlasting aan aars of poten.
- De meeste vogels dienen minimaal negen maanden oud te zijn om te kunnen kweken.

Liefhebbers die beginnen met Europese vogels moeten er zich van bewust zijn dat er grote verschillen zijn tussen de soorten onderling. Niet elke soort laat zich even gemakkelijk houden en kweken. Begin daarom niet meteen met de soort waarbij veel ervaring vereist is om tot goede resultaten te komen. Dat is niet goed voor

Kleine putter wildkleur (man) Foto: Piet Onderdelinden

uw zelfvertrouwen en uw portemonnee. Voor een beginnende kweker van Europese vogels komen de volgende soorten in aanmerking:

De groenling. Dit is een soort die snel in de kweek tot succes leidt. Deze vogel is niet extreem gevoelig voor ziekten en kan zowel in een voliëre als in een kweekkooi worden gehouden. De zang van de groenling stelt niet echt veel voor. Er zijn vele kleurmutaties beschikbaar. Groenlingen kunnen met een aantal soorten samen in een gemengde voliëre worden gehouden. **De sijs.** Zeer tamme aanhankelijke vogel met een prachtige zang van het vroege voorjaar tot aan de rui. Ook van de sijs zijn er vele mutaties beschikbaar. De sijs kan in een gemengde voliëre samen met een aantal andere soorten worden gehouden. Sijzen kunnen ook zonder problemen in kweekkooien worden gekweekt.

Grote barsijs pop Foto: Piet Onderdelinden

De goudvink is het paradepaardje onder de Europese vogels. Ook een vogel die snel vertrouwd raakt met de verzorger. Kan in een kweekvoliëre of ruime kweekkooi worden gekweekt. Er zijn vele mutaties van de goudvink bekend. De grote goudvink (een kweekproduct) komt als voliërevogel tegenwoordig meer voor dan de Europese kleine goudvink.

De baardman is een insecteneter die in de winter overschakelt op een fijne zaadmengeling. Deze vogel is zeer sterk

en vrijwel ongevoelig voor ziekten. Het observeren van de baardman is een lust voor het oog. De baardman moet in een kweekvoliëre of ruime kweekkooi worden gehouden. Samen met Europese zaadeters wordt zelden een succes, omdat de zaadeters te veel eiwit (insecten) tot zich nemen en snel vervetten.

De barsijs is altijd bij de houders van Europese vogels een geliefde koolvogel geweest. Daarom is het begrijpelijk dat hij zo'n belangrijke plaats heeft ingenomen. Met zijn rode petje en zwarte befje is het een schitterend vogeltje. In de natuur hebben de overjarige mannen tevens een fel rode borst. In gevangenschap verdwijnt deze mooie rode kleur, tenzij men caroteen of cantaxantine bijvoedert. Kwekers die barsijsen houden zijn gefascineerd door de vitaliteit van het vogeltje. Uiteraard zijn bovenstaande vogels niet één pot nat. Elke soort heeft zijn specifieke eigenschappen en eigen methode om in conditie te blijven om zo tot kweekresultaten te komen. Het zou te ver gaan om in deze artikelenreeks elke vogel in detail te behandelen. De speciaalclub heeft een uitgebreide reeks boeken uitgebracht waarin u alle informatie over specifieke vogelsoorten kunt vinden. Uitgebreide informatie hoe u deze boekwerken kunt aanschaffen vindt u op onze website www.info-sec.nl.

De huisvesting: Kweekvoliëres en kweekkooien

In het voorgaande werd gesproken over kweekvoliëres en kweekkooien. Een kweekvoliëre is ongeveer 70-100 cm breed, 2 meter hoog en 2 meter lang. Een kweekkooi meet ongeveer 100x100x70 cm. Voor de kleinere soorten kan eventueel met een kleinere kooi worden volstaan.

De kweek binnen

Indien uw kweekruimte zich binnenshuis bevindt, is het meestal noodzakelijk om kunstverlichting te hebben. Een gewone TL-lamp voldoet niet. Bij het gebruik van een normale TL lamp zal de vogel door de lage frequentie continu een hinderlijke flikkering waarnemen waardoor stress kan optreden. Speciale daglicht TL-lampen die een licht van een juiste samenstelling geven zijn onontbeerlijk voor een goede kweek. De kleur 840 (Philips) wordt veel gebruikt, omdat deze lamp een fris-witte kleurindruk geeft met een goede kleurweergave, eventueel in combinatie met bijvoorbeeld een iets warmere lamp als de 830 of de 827. Zorg ervoor dat u geen fouten maakt bij het opvoeren van het licht. Als de zomertijd ingaat, moet u niets aan de instellingen veranderen. Wanneer we per ongeluk de hoeveelheid licht verminderen in de aanloop naar, of tijdens de kweek, kunnen de vogels voortijdig in de rui vallen en is het

kweekseizoen naar de knoppen. Het beste is gewoon het daglichtritme te volgen. Bij het kweken binnen kan de bloedluis een probleem vormen. Zorg voor koolen zonder kieren of naden. Alle verbindingen moeten zorgvuldig worden dicht gekit om de bloedluis geen schuilplaats te bieden. Als bodembedekking kan normaal schelpenzand worden gebruikt. Onder de zitstokken kan een absorberende vloerkorrel worden aangebracht, waarvan de bovenlaag één maal per week wordt vervangen. De maat van de zitstokken is afhankelijk van de pootdikte. Het wordt wel aanbevolen stokken van verschillende maat aan te brengen. Als u vogels binnenhoudt, is het van essentieel belang een goede ventilatie te hebben. Wanneer dit niet in orde is zullen zich vroeg of laat ademhalingsproblemen aandienen. Vogelverblijven van Europese vogels hoeven niet verwarmd te zijn.

De kweek buiten

Bij een kweekruimte buitenshuis komt er wat meer om de hoek kijken. In de eerste plaats moeten we er voor zorgen dat er in de voliëre geen plaatsen ontstaan die vochtig blijven. De voliëre moeten we altijd beschermen tegen de regen. Als u het natuurlijk wilt houden, kan het plaatsen van dichte struiken aan de buitenkant van de voliëre al een heleboel schelen. Het aanbrengen van polycarbonaatplaten (perspex) op plaatsen waar vaak de wind en de regen vandaan komt, is ook heel effectief. Een voliëre voor Europese zaadeters MOET een dak hebben en dit dak dient waterdicht en goed afwaterend te zijn. Wanneer er uitsluitend insecteneters worden gehouden kan een deel van de voliëre onoverdekt blijven. Zorg dan wel voor voldoende plaatsen met beschutting tegen wind en regen. Omdat de meeste Europese zaadeters gevoelig zijn voor parasieten (coccirose en atoxoplasmose), mogen er in het vogelverblijf geen plekken zijn die vochtig zijn en lang vochtig blijven. Genoemde parasieten maken buiten het vogellichaam een cyclus van vermenigvuldiging door en dit gebeurt in een vochtige omgeving. Ook hier is het aan te bevelen goed absorberend materiaal als bodembedekking te kiezen. Ideaal is het om de hele voliëre op een betonplaat te plaatsen. Het beton wordt gestort op een vochtwerend zeil, zodat het grondwater niet omhoog kan trekken. Ratten, muizen en insecten kunnen ook een hoop ziekten overbrengen. Knaagdieren verstoren de vogels ook wanneer ze in rust zijn. Menige vogelkweker heeft nesten verspeeld doordat mulzen 's nachts de voliëre onveilig maakten en over de zitstokken en nesten liepen. Er zijn een aantal zaken van groot belang om plagen en ziekten in de voliëre te voorkomen. Ik heb de belangrijkste op een rijtje gezet.

Een combinatie van kweekvolières en een meer natuurlijke volière. De polycarbonaat strook rondom de volière zorgt er voor dat muizen door het gladde oppervlak er niet in kunnen komen. Foto: John van der Jagt

43

- Voorkom bij het construeren kieren en naden. Deze kunnen niet goed schoongemaakt worden en zijn zo een prima schuilplaats voor parasieten (bloedluis).
- Maak de volière zo, dat het reinigen snel en efficiënt kan gebeuren. Wanneer u groen in de volière wilt hebben, plaats dit dan in containers om de planten buiten de volière gemakkelijk af te kunnen spuiten.
- Voorkom morsen van voer in en buiten de volière.
- Plaats de voerplank zo dat er geen zaad buiten de volière kan vallen of waaïen. Dit om te voorkomen dat andere vogels en knaagdieren hierdoor worden aangetrokken.
- Controleer de volière op plaatsen waar knaagdieren kunnen binnenkomen. Houd hierbij rekening dat muizen door hele nauwe openingen kunnen kruipen. Een strook van 20 cm perspex rondom de volière zorgt er voor dat jonge muizen niet door het gaas in de volière kunnen kruipen.
- Breng perspexplaatjes aan de buitenkant van de volière aan ter plaatse van de voerplank. Dit voorkomt dat wilde vogels de hele dag aan het gaas hangen om een graantje mee te pikken. Zij kunnen dan de volière besmetten met de uitwerpselen.
- Maak de volière regelmatig schoon. Als u onder de zitstokken absorberende korrels aanbrengt scheelt dat veel werk en de mest droogt dan snel uit.
- Reinig etensbakjes en drinkflesjes dagelijks. Het beste is om alles dubbel

- te hebben. Etensbakjes en drinkflesjes kunnen in de afwasautomaat worden gewassen.
- Laat badschalen niet langer dan een uur in de volière staan.
- Zitstokken moeten zo geplaatst worden dat bevuilding van drink- en voerbakken niet mogelijk is. Ook het regelmatig schoonmaken van deze zitstokken moet goed mogelijk zijn. De voorkeur gaat dus uit naar stokken die gemakkelijk los te halen zijn, zodat ze wekelijks vervangen kunnen worden door schone exemplaren.
- Breng schrikdraad aan om katten op een afstand te houden. Dit is niet wreed. Katten die hier eenmaal mee te maken hebben gehad keren niet meer terug. Een vogelhouder die in alle staten is omdat een nest verloren is gegaan of dat vogels zich 's nachts hebben dood gevlogen tegen het gaas, is vele malen gevaarlijker voor katten dan schrikdraad.

Soort volière

Wanneer u Europese vogels gaat houden moet u zichzelf eerst de vraag stellen of u vogels houdt voor de kleur, de zang, als aanvulling op de architectuur van de tuin, of dat het de bedoeling is serieus met het opzetten van stammen en kweeklijnen te beginnen. In het eerste geval kunt u kiezen voor een gemengde volière waarin een aantal soorten worden gehuisvest. Het kweken zal dan geen grote prioriteit moeten hebben. Hoewel vogels ook in een gemengde volière

vaak tot nestelen over zullen gaan, is het resultaat altijd aanmerkelijk minder dan wanneer de vogels in aparte kooien of volières koppelgewijs worden gehuisvest. In een gemengde volière kunnen de volgende soorten over het algemeen zonder problemen samen worden gehouden: Sijzen, barslijzen, groenlingen, goudvinken, fraters, haakbekken en putters

Uiteraard is de hoeveelheid soorten die u bij elkaar plaatst sterk afhankelijk van de ruimte die u beschikbaar hebt. Als vuistregel kunt u voor een gemengde volière het beste één vogel per m³ aanhouden. Ook is het karakter van de vogel bepalend of het bij elkaar plaatsen een succes wordt. Observeren, zeker in de aanloop naar het broedseizoen, is belangrijk. Dominante soorten kunnen andere vogels soms hardnekkig najagen of bij de voederplaats weggagen. Indien u dit constateert is ingrijpen noodzakelijk. Wanneer u de vogels koppelgewijs huisvest, kan er voor gekozen worden de koppels ook in de rustperiode bij elkaar te laten. Sommige soorten, zoals haakbekken, kunnen het beste altijd als koppel bij elkaar gelaten worden, terwijl sommige insectenetende vogels in de rustperiode apart gehuisvest moeten worden, omdat ze elkaar buiten het broedseizoen naar het leven staan.

In het volgende nummer van Onze Vogels zal uitgebreid worden ingegaan op de voeding en gezondheid van Europese vogels. Speciaalclub Europese Cultuurvogels: John van der Jagt

DE WATERSLAGER HOUDEN EN KWEKEN.

(deel 2)

Wat is zang?

Zang is een uiting van mannelijke geslachtsdrift. Alle vogelsoorten produceren zang. Een enkele uitzondering daargelaten zingen alleen de mannetjes.

Bij de kanarie was het de Spanjaarden al opgevallen dat kanaries zeer goed konden nabootsen. Dat heeft de basis gelegd voor het ontstaan en cultiveren van diverse zangrichtingen. Bekend zijn de zgn. zangorgels die in de 19e eeuw werden gebruikt om kanaries bepaalde zangtoeren aan te leren. Maar ook tegenwoordig weten de kwekers van zangkanaries maar al te goed dat een kanarie goed kan nabootsen. Als je een mannetje in je zangkast hebt die een spitse fluit brengt of een scherpe belrol, dan wordt deze als je de betreffende vogel niet snel afzondert door de andere vogels in je zangkast snel overgenomen. Het gaat dan net als bij kinderen, een lelijk woord is snel aangeleerd. Zo gaat het bij onze waterslagers ook. De opleiding tot een kampioen is een lange weg die met veel inspanning en moeite gepaard gaat. Niet alleen moet een liefhebber over goede vogels beschikken, maar ook over de nodige zangkennis om de zang van zijn vogels goed te kunnen beoordelen.

Het beoordelen van de zang

Zangkanaries worden uitsluitend beoordeeld op hun zang. Hun kleur of postuur speelt verder geen rol. Uitzonderingen op deze regel zijn vogels die als zangkleur of zangpostuur worden gekweekt. Denk hierbij bijvoorbeeld aan witte waterslagers of opaalkleurige Harzers. Dat betekent dat een keurmeester, maar ook een kweker van zangkanaries, over een goed muzikaal gehoor moet beschikken. Immers men moet beoordelen of dat wat een zangkanarie zingt muzikaal is of niet. Om de zang te kunnen beoordelen hebben keurmeesters en liefhebbers de volgende vaardigheden nodig:

- Het begrijpen van het doel van de zangkweek, nl. het verbeteren van het lied
- Het kunnen bepalen van de naam van de gebrachte zangtoeren
- Het kunnen vaststellen van de waarde van de toeren aan de hand van de gestelde normen.
- Het kunnen onderscheiden van de fouten in het gezongen lied en het bepalen van de minpunten.

Uiteraard zijn de eisen die op dit gebied aan een keurmeester worden gesteld zwaar en ook een liefhebber moet kunnen horen wanneer zangkanaries ernstige fouten in hun lied brengen. Daarbij moet hij weten of beseffen dat je met zulke vogels beter niet verder kunt kweken. Gelukkig hoeft je als liefhebber of kweker die kennis niet in één keer te bezitten en kun je door de praktijk

veel leren. Een keurmeester moet echter wel de kennis van de zang paraat hebben, vandaar ook dat van aspirant-keurmeesters gevraagd wordt dat ze minstens vijf jaar ervaring als liefhebber hebben. Daarnaast moet een keurmeester een tweejarige opleiding volgen, die je gerust pittig mag noemen, die afgesloten wordt met een theoretisch en praktisch examen. Er wordt wel eens geklaagd dat de opleiding zwaar is en dat men veel theorie moet leren, maar met minder kan een keurmeester echt niet toe. Een beoordeling van de zangkanaries van liefhebbers dient uiterst zorgvuldig te gebeuren en vereist dat een keurmeester weet waar hij het over heeft. Een liefhebber zou niet accepteren dat zijn vogels worden beoordeeld door een niet-bekwame keurmeester en wat dat betreft heeft onze Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers een reputatie hoog te houden. Gelukkig beschikken we over standaardisen waarin is vastgelegd waar het lied van een zangkanarie precies aan moet voldoen en we beschikken ook over een goed uitgekristalliseerd keursysteem.

Het keursysteem

Zang kunnen we verdelen in de diverse zangtoeren, zoals de staaltönen die we later uitgebreid zullen bespreken. Zangtoeren kunnen we verdelen in toonstukken, een staaltoon bestaat uit de toonstukken "tsjing". Toonstukken kunnen we verdelen in klinkers *i* en medeklinkers *t s j n g*. Het keuren van het lied van de waterslager gebeurt aan de hand van de volgende stappen:

- Classificeren van de toeren, d.w.z. vaststellen welke toeren er worden gezongen
- Vaststellen van de toondiepte aan de hand van het bepalen van de gebruikte klinkers en medeklinkers.
- Het vaststellen van de toonvolheid.
- Het vaststellen van de kracht waarmee het lied en de diverse toeren wordt gebracht.
- Het vaststellen van de lengte van de toer
- Het vaststellen van de afwisseling in het voorgedragen lied en de toeren.

Basisgedachte keursysteem

De basisgedachte van het keursysteem is dat alles wat een positieve invloed heeft op de muzikaliteit van het lied van de waterslager moet kunnen worden bewaardigd. Alles wat afbreuk doet aan de muzikaliteit van het lied van de waterslager moet worden bestraft. Daarnaast worden de drie trappen van vergelijking gebruikt; voldoende, goed en zeer goed. Omdat deze

Een blik op de ingezonden waterslagers bij de vereniging uit Leerdam

drie trappen van vergelijking worden gebruikt zijn de maximaal toe te kennen punten voor iedere zangtoer altijd door drie deelbaar. Tot voor kort werd het keuren van het lied van de waterslager gedaan op een manier die stamde uit de jaren twintig van de vorige eeuw. Er werden in die tijd punten toegekend aan de gezongen toeren door drie keurmeesters en die punten werden bij elkaar opgeteld. Waarom er daarna niet door drie werd gedeeld is mij nooit helemaal duidelijk geworden. Immers als het erom gaat om tot een gemiddelde te komen dan moet bij elkaar worden opgeteld en daarna door drie worden gedeeld. Maar goed, zo was de werkwijze nu eenmaal. Uiteraard waren er toen meer keurmeesters dan nu, maar toch werd te duur om met drie keurmeesters te keuren. Meestal werd een vogel door een keurmeester gekeurd die de punten met drie vermenigvuldigde om zodoende net te doen alsof er met drie keurmeesters gekeurd was. De Harzerliefhebbers en keurmeesters zijn hier in het begin van de jaren tachtig al vanaf gestapt, maar in de waterslagersport heeft deze praktijk zich tot het vorige keurseizoen gehandhaafd. Gelukkig hebben we met ingang van dit seizoen een nieuwe keurlijst waarbij niet meer achteraf met drie wordt vermenigvuldigd. Zo zijn de punten dus al op de keurlijst met drie vermenigvuldigd. Dat heeft het voordeel dat de keurmeester nu de toeren beter kan bewaardigen. Een klokkende waterslag van 7 punten leverde vroeger maximaal 21 punten op. Een klokkende waterslag van betere kwaliteit kon alleen maar 8 punten of meer krijgen, in totaal 24 punten. Maar 22 en 23 punten kon niet gegeven worden. Een vogel die meer dan 21 punten verdiende, maar geen 24 punten verdiende, kreeg eigenlijk te weinig. Met het nieuwe keursysteem is dat opgelost en kan elke vogel dat krijgen wat hij verdient.

In een volgend artikel gaan we in op de zangtoeren van de waterslager.

Jan de Bruine

Zo ziet een net geconditioneerd masker er uit

43

STANDAARD GRASPARKIETEN, HET HELE JAAR DOOR

De tentoonstelling wordt door de plaatselijke burgemeester geopend. Dit is altijd handig, want de plaatselijke pers is er dan ook altijd bij. Zo krijgt onze hobby wat extra aandacht, want er komt een artikel in de streekkrant te staan.

Na de opening ontvangen wij de catalogus en de keurbriefjes. Dat vind ik altijd een fijn en spannend moment, waarvoor ik met een kopje koffie aan een tafeltje ga zitten om alles eens uit te pluizen. Hoeveel punten hebben mijn vogels gehaald? Welke vogels hebben een prijs en welke vogels hebben geen prijs. Daarna ga ik de zaal in en de stellingen langs. Natuurlijk feliciteren wij de kampioenen en geven we een rondje

aan vrienden wanneer we zelf winnaar zijn geworden. Hierbij bespreken we met elkaar nog eens de vogels. Behalve dat ik op deze show een gelukkige winnaar ben, heb ik net als ieder ander ook weleens een teleurstelling weg te slikken. Dat hoort er nu eenmaal bij.

Een teleurstelling wordt veroorzaakt door dat ik een bepaald verwachtingspatroon van mijn vogels heb. Ik zal een voorbeeld

geven. Twee overgoten vogels heb ik ingestuurd, de één vind ik twee punten meer waard dan de ander. Echter juist de beste van de twee heeft één punt minder gekregen dan de ander. Hoe kan dat nou vraag ik mij af. Ik denk net als menigeen dat de keurmeester gefaald heeft, maar is dat wel zo? Toen ik navraag deed bleek dat de beste van de twee tijdens het keuren alleen maar voorover gehangen had en dat de in mijn ogen

mindere vogel daarentegen juist alleen maar stond te showen. Natuurlijk maakt een keurmeester ook weleens fouten, maar de vogels laten het ook nogal eens afweten en dat vergeet men weleens te gemakkelijk.

Aan het einde van de show ga ik mijn vogels afhalen. Gelukkig staat er niemand te dringen en dan verloopt alles veel vlotter. Als gewoonte bedank ik de mensen voor de goede organisatie en ga met een "tot volgend jaar" huiswaarts. Thuis aangekomen zet ik mijn showvogels weer bij hun maatjes in de volière waar zij elkaar vrolijk begroeten. Voordat ik dit doe, neem ik echter eerst iedere vogel in de hand om te voelen of ze niet te veel afgevallen zijn, want over drie dagen is de inbreng voor de districttentoonstelling en dat kan alleen als ze daar conditioneel toe in staat zijn. Het is fijn om te zien dat er goed wordt gegeten en gedronken voordat ze de nacht ingaan. Het licht in mijn volière blijft altijd tot tien uur aan, zodat de vogels die terug gekomen zijn, ook goed de gelegenheid krijgen om te eten. Hierna ga ik de showkooien schoonmaken en opbergen, steevast geholpen door mijn vrouw als vrijwilliger! U snapt wel dat ik dan ook gewoon meega om gezellig te winkelen wanneer mijn vrouw daar behoefte aan heeft. Na het avondeten ga ik de uitslagen van mijn vogels in de computer zetten waarbij de titel "Goud" weer aan de staat van dienst van twee vogels kan worden toegevoegd.

Als ik in mijn kweekruimte ben, zie ik dat er een paar jongen uit het broedblok zijn gekomen. Ik zet een bakje water speciaal voor hen op de grond en geef een stengel trosgierst. Al snel zie ik ze daaraan knabbelen, dat vind ik fijn want het is nu voor de jongen een kritische periode. Trosgierst pelt wat gemakkelijker zodat ze sneller leren om zelfstandig te eten. Er staat ook een schuin plankje op de kooibodem waar ze op kunnen klimmen, maar waaronder zij ook naar behoefte kunnen schuilen. Dat kan soms nodig zijn omdat sommige poppen een te sterke broeddrang voor de tweede ronde krijgen en dan hun eigen jongen aanvallen. Als ik dat zie, dan haal ik de pop weg en laat de man de jongen verder grootbrengen. Al een paar maal heb ik het meegemaakt dat een pop haar eigen jong doodbeet en dat is toch wel heel erg frustrerend. In de natuur kruipt of vliegt zo'n jong gewoon twee of drie struiken verder en wordt dan door de pop met rust gelaten, maar in de kweekkooi is die ruimte er niet.

Vanmorgen stond ik naar de vogels in mijn volière te kijken en toen zag ik dat

De prijswinnaar is beloond met Goud en een gezellige rozet.

Trosgierst pelt gemakkelijk en is daarom van groot belang voor het zelfstandig leren eten van net uitgevlogen jonge vogels.

een reserve kweekman een geslaagde paring uitvoerde met een grote groene pop. Dat vind ik dan een goed moment om ze samen in een broedkooi te zetten. Grote poppen kweken meestal niet zo gemakkelijk, maar nu is ze duidelijk broedrijp en moet ik deze gelegenheid maar aangrijpen. Het broedblok dat ik hun geef sproei ik nat aan de binnenkant en dan doe ik er de houtmot in die ik ook enigszins natmaak. De verliepde vogels worden in de broedkooi gezet en nu maar afwachten.

Het koppel dat in hun eerste ronde zeven jongen heeft gekregen, heeft in de tweede ronde vier jongen. Ik keek in het blok voor inspectie, alle jongen liggen met volle kropjes, maar bij de oudste zie ik dat het dons geplukt is. Ter genezing en ter voorkoming van ernstiger plukken smeer ik uierzelf op de rug en op de stoppels van

de vleugelbochten. Dit doe ik ook bij de jongen die nog niet geplukt zijn. Ik ga naar de opening van de districttentoonstelling. De zes vogels die vorige week mee geweest zijn zitten hier ook weer. Na ontvangst van de keurbriefjes zie ik dat ze mooie punten behaald hebben. Ik krijg een bondskruis en een zilveren en een bronzen medaille. Mijn vogels hebben het dus erg goed gedaan. De vogel die vorige week Goud won met 92 punten moest zich nu tevreden stellen met 91 punten. Daarentegen heeft mijn goede overgoten vogel het nu wel goed gedaan, want hij won het bondskruis met 93 punten. Mijn showseizoen zit er nu weer op, zodat nu mijn aandacht meer naar de kweek en het verenigingsleven uit kan gaan.

Tekst en foto's: Jan Bouwmeester
Wordt vervolgd!

De Saffierlori *Vini peruviana*

(P.L.S. Müller, 1776)

De lori-soort waar ik het deze keer over wil hebben, behoort tot een van de mooiste van de papegaaiaachtigen en afhankelijk door welke bril men het bekijkt, misschien wel van het gehele vogelrijk. Jammer genoeg zijn er op de hele wereld slechts twee plaatsen waar deze extreem zeldzame vogels in volièremilieu te zien zijn. In Europa is dat Vogelpark Walsrode en in de USA San Diego Zoo.

Verspreidingsgebied

Het uiterste westen van de Genootschaps-eilanden op de atollen Scilly en Bellinghuizen, alsmede op enkele kleine eilandjes van de Tuamotou Archipel met name op de eilandengroepen Tikahau en Rangiroa en op de eilandengroep Aitutaki welke deel uitmaakt van de Cookeilanden.

Soortbeschrijving

Formaat 18 cm

Man en pop: Algemene lichaamskleur donker violetblauw met een diepe glans, de veren van schedeldek en achterkop tonen opvallend glanzende lichtblauwe schachtstrepen. Oorstreek, wangen, teugels, hals en bovenborst zijn wit. De handpennen en bovenzijde van de staartpennen zijn zwart met een donkerblauwe gloed, de onderzijde van de staart is grijs. De snavel is oranjekeurig. De ogen zijn nagenoeg zwart met een geelachtige iris, rondom het oog bevindt zich een smalle grijskeurige naakte oogring. De poten zijn oranje-rood, de nagels donkergrijs. De man heeft een iets forsere kop en snavel en de snavel is ook een weinig dieper van kleur.

Biotoop

Het leven van deze kleine lori speelt zich voornamelijk af in gebieden met veel kokospalmen (*Cocos nucifera*), doch ook wel waar naast kokospalmen ook grote loofbomen voorkomen, zoals mangobomen (*Mangifera indica*). Op Aitutaki wordt de saffierlori ook wel aangetroffen in hibiscusbossen. Men treft ze echter ook wel aan op gecultiveerde kokos- en bananenplantages. Soms naderen ze de mens zelfs tot in hun nederzettingen en tuinen. Buiten de broedtijd leeft de saffierlori in kleine groepen tot ongeveer twintig stuks. 's Morgens vroeg en in de namiddag zijn de vogels het meest actief. Ofschoon ze beslist niet schuw zijn, laten ze zich in het dichte bladerdek van de palmbomen moeilijk bekijken. Meestal verraden ze hun aanwezigheid door hun metalliek klinkende contactroep. Het voedsel in de wildbaan bestaat voornamelijk uit bloesems van de kokospalm en van de mangoboom, stuifmeel, nectar en zachte vruchten. Het opnemen van insecten in de vrije wildbaan is nooit waargenomen, maar ook niet uit te sluiten. Het broedseizoen valt in het droge jaargetijde en loopt van mei tot augustus. Het nest bevindt zich in holten van halfvergane kokospalmen, okselnissen

van palmladeren of andersoortige geschikte holtes, zoals hangen gebleven verrotte kokosnoten in de kruinen van de palmbomen, doch altijd op een hoogte van 10 meter of meer. Soms broeden verschillende paren in dezelfde boom. Het legsel bestaat gewoonlijk uit 2 eieren.

Status wildpopulatie

Helaas wordt de saffierlori in de wildbaan in hoge mate met uitsterven bedreigd. Niet voor niets staat hij op Lijst A van de Conventie van Washington. Een van de belangrijkste oorzaken van de dreigende teloorgang van deze lori-soort is de zeer bescheiden leefruimte. De saffierlori komt, zoals ik al aangaf, alleen voor op een aantal kleine, ver uit elkaar gelegen eilandengroepen middenin de Grote Oceaan. Er zijn voorbeelden genoeg te noemen, waarbij populaties van vogels op dergelijke kleine eilandjes buitengewoon kwetsbaar zijn gebleken. Natuurlijke verstoringen van hun biotoop door zware stormen en de daarmee gepaard gaande ontbossingen hebben ongetwijfeld bijgedragen aan het teruglopen van de vogelstand op dergelijke kleine locaties. Maar ook ingrepen van de mens, zoals het binnenhalen van scheepsratten (*Rattus rattus*) en het uitzetten van de moerashavik (*Circus approximans*) ter bestrijding van de ratten, hebben stellig ook bijgedragen aan de decimering en menigmaal volledige verdwijning van vogelsoorten op een aantal van deze eilandjes. Ook het gebruik van insecticiden in de bananenplantages kan hier worden genoemd. Mogelijk hebben ook de atoomproeven, die in de vorige eeuw in de Grote Oceaan werden uitgevoerd een rol gespeeld in de teloorgang van een aantal vogelsoorten.

De saffierlori in volièremilieu

Een zekere Eastham Guild bracht in 1936 de eerste saffierlori's mee naar Engeland. De meeste vogels kwamen terecht bij de Hertog van Bedford. Tijdens de reis werden de vogels gevoerd met water verdunde gecondenseerde melk, aangezoet met wat suiker en een beetje fruit wat gedurende de tocht voorhanden was. Hoewel de vogels in goede gezondheid hun bestemming bereikten, werd hun voeding geleidelijk aangepast. Als fruit kregen de vogels druiven, appel, peer en zo nu en dan tomaat. Het fruit werd van binnenuit uitgehold waarbij het vruchtvlees werd opgenomen, de schil

bleef steeds onaangeroerd. Verder kregen de vogels ook tomatensap te drinken. Met groenvoer hadden ze weinig op, alleen van het aangeboden kruiskruid (*Senecio*) haalden ze het stuifmeel van de bloemen. Nadat ongeveer een halfjaar verstreken was, werd de een na de andere lori ziek en een aantal ervan ging dood. Pas nadat men de gecondenseerde melk voordeed met eenzelfde hoeveelheid water, herstelden de vogels weer en stopten de verliezen. In 1937 schreef de Hertog van Bedford in *Avicultural Magazine* dat sommige saffierlori mannen zonder aanwijsbare reden plotseling agressief werden en niet zelden met dodelijke afloop de pop aanvielen waarmee ze voorheen in pais en vree geleefd hadden. In één geval kon het paar tijdig van elkaar gescheiden worden door de pop in een naastliggende volière onder te brengen. Pas toen hij waargenomen had dat de man de pop door het gaas voerde werden ze weer herenigd. In 1938 geeft de hertog in *Avicultural Magazine* enkele bijzonderheden prijs over 's werelds eerste broedsucces met deze vogels die hij in 1937 had behaald. Het legsel bestond uit 2 eieren, één ei was beschadigd, het andere kwam uit. Volgens de hertog broeden man en pop beurtelings. Tijdens de opfok van het jong kregen de oudervogels naast het gebruikelijke dieet elk vier meelwormen per dag. Bij het uitvliegen beschrijft hij het jong als mooi, sterk en prachtig volgroeid en zijn grootste triomf in zijn leven als vogelliefhebber. Uit het tweede legsel dat kort hierop volgde, kwamen beide jongen op stok. Een derde legsel bleek onbevruucht te zijn.

Tegelijkertijd met de Hertog van Bedford kreeg ook Dr. Remscheid, een Belgische liefhebber, enkele saffierlori's in zijn bezit, vrijwel zeker afkomstig uit dezelfde zending. Dr. Remscheid hield de vogels op een papje

W

van gecondenseerde melk en kindermeel, aangezoet met rietsuiker. Daarnaast kregen de lori's appel, druiven en peer. Verder bleken ze dol op muur (*Stellaria media*) te zijn waarvan ze zowel de blaadjes, de knoppen, de bloempjes alsook de onrijpe zaadjes aten. Verder kregen de vogels gewoonlijk een beetje kokosmelk en elke dag een meelworm, die ze met gretigheid verorberden. De vogels deden het, zo op het oog, goed op dit dieet en waren zeer actief. Na verloop van tijd kregen ze echter overgewicht, zelfs toen de vloeibare voeding 's avonds vervangen werd door alleen suikerwater, kwam hierin geen verandering.

Net als de Hertog van Bedford kreeg ook Dr. Remscheid te maken met de agressiviteit van sommige mannen tegenover de pop. Hij loste dit op door de vleugelpennen van de man aan één kant te korten, zodat de pop in de grote volière gemakkelijk aan haar belager kon ontsnappen. Met het broeden van de saffierlori was Dr. Remscheid minder gelukkig. Eind 1936 werd er al eens een ei gelegd. Bij de vogels, die in grote verwarmde binnenvluchten verbleven, werden verticale natuurbroedblokken opgehangen met een binnenwerkse diameter van slechts 9 cm. Beide koppels begonnen spoedig te leggen, maar toen na enige tijd nestcontrole werd gehouden, werden enkel wat eierschaalresten gevonden. Vervolgens produceerden de beide poppen nog verschillende windeieren. In een poging het produceren van windieren te stoppen, werd kalkwater en sepiaschalen aangeboden, maar dit had geen effect. Beide poppen stierven uiteindelijk aan legnood. Van ene mevrouw Lee in de USA is nog een gedeeltelijk broedresultaat uit 1938 bekend. Het paar broedde weliswaar de eieren uit, maar de jongen werden daarna niet gevoerd.

Tot 1977 worden er dan verder geen saffierlori's meer in volièremilieu gehouden, behoudens misschien in hun geboortestreek, maar daar zijn geen gegevens over bekend. In de herfst van dat jaar werd er een kleine zending saffierlori's op illegale wijze in de USA ingevoerd. Volgens de bestaande wettelijke bepalingen moeten alle illegaal en in beslag genomen vogels worden afgemaakt. Dit was stellig ook gebeurd als de leiding van San Diego Zoo niet tussenbeide was gekomen en aanbod de vogels in haar collectie op te nemen. Dit werd toegestaan op voorwaarde dat de vogels buiten de USA gedurende 90 dagen in quarantaine zouden

komen. De bekende Engelse ornithologe en latere curator van Loro Park Tenerife, Rosemary Low, was bereid die taak op haar schouders te nemen en zo kwamen de vogels na hun quarantaineperiode in Engeland, in San Diego Zoo aan. Tijdens hun acclimatisering- en quarantaineperiode kregen de vogels hoofdzakelijk nectar, biscuit in nectar gedoopt en fruit te eten. Het fruit bestond vooral uit granaatappels (*Punica granatum*), druiven, harde peren en appels. De vogels werden dagelijks berekend wat ze, gelet op hun gedragingen, wel scheen te bevallen. Later leerden ze ook in een aan het gaas opgehangen waterbak te baden. Het kunstmatig geproduceerde geluid van vallende regen stimuleerde de vogels daarbij.

In San Diego Zoo werd eind zeventiger-begin tachtiger jaren van de vorige eeuw een klein bestand saffierlori's opgebouwd. In 1983 telde de collectie 16 vogels, waaronder 6 paren. Door ziekten was dit aantal in 1986 tot twee vogels gereduceerd. Rosemary Low kon van haar vogels ook enkele broedsuccessen melden. Twee paartjes uit Low's bestand waren in 1987 in de New York Bronx Zoo te zien. Toen Low als curator naar het Loro Park op Tenerife trok, naam ze haar saffierlori's mee.

Tony Silva, een bekende Amerikaanse ornitholoog, oud-curator van Tenerife's Loro Park en auteur van "A Monograph of Endangered Parrots", geeft in 1989 een aantal details over de ontwikkeling van een saffierlori in het nest. Deze gegevens, samen met die van de andere hierboven genoemde houders van saffierlori's, stelden mij in staat een, naar ik hoop, vrij compleet overzicht te schetsen van het voortplantingsproces van deze lori. Het natuurbroedblok dient ongeveer 30 cm hoog te zijn en een binnenwerkse diameter van ongeveer 10 cm te hebben met een invlieggat diameter van ca. 5 cm. Het blok moet in het binnenverblijf worden opgehangen. Het legsel bestaat gewoonlijk uit twee eieren. Het broeden begint na het leggen van het tweede ei. Beide oudervogels broeden; broedduur 24 dagen, mogelijk een dag langer. Als de jongen uitkomen hebben ze een roze huidkleur, het kleine snaveltje toont bruinrood met zwarte vlekjes de pootjes zijn bleekgrijs. Een dag later komt het nestdons tevoorschijn; kleur wit. Pootjes en nageltjes tonen donkerder dan bij het uitkomen. Als de jongen een week oud zijn laat de huid minuscule kleine puntjes zien en beginnen

de veervelden zich al af te tekenen. Een dag of vijf later komen tussen het witte nestdons de eerste stoppeltjes te voorschijn en beginnen de ogen zich te openen. Vanaf dit tijdstip verandert het eerste nestdons langzaam in een grijskleurige donsbevedering. Op de leeftijd van ongeveer drie weken zijn de ogen geheel geopend en worden tussen het grijze dons op de rug blauwe veerstoppeltjes zichtbaar. Een week later beginnen de veerstoppels van de arm- en handpennen en die van de staart open te gaan. Ruim een maand na het uitkomen komen ook de veren van kop, borst en rug door. Na een nesttijd van zes weken is de bevedering compleet. Een goede week later vliegen de jongen uit. De algemene lichaamskleur van de jongen is duidelijker doffer en minder donker dan die van de oudervogels, masker en bef zijn grijs-wit, de poten donker roodbruin, de snavel is nagenoeg zwart.

In de lente van 2005 kreeg het Vogelpark Walsrode vijf saffierlori's in bezit met de bedoeling er mee te broeden. De groep bestond uit een man en vier poppen. Na een quarantaineperiode werden de vogels in de zomer gehuisvest in het Lori Atrium van het park. Begin 2006, bij een bezoek aan het park, kreeg ik deze zeldzame lori voor het eerst in levenden lijve te zien. Ik moet eerlijk bekennen, het deed me wel wat. Eind juli 2007 brak bij de lori's een bacteriële infectie uit waaraan twee saffierlori poppen stierven. Tot overmaat van ramp, viel enkele maanden later het mannetje zonder enige aanleiding plotseling zijn favoriete popje aan waarbij hij haar doodde. De druk om met het resterende paartje te broeden is thans bijzonder groot, temeer omdat in de San Diego Zoo de fok met deze soort compleet stil is komen te liggen. Maar zelfs als het lukt met het overgebleven paartje in Walsrode te broeden en komt ook in San Diego de fok weer op gang, zal het mijns inziens vrijwel onmogelijk zijn met het aanwezige bestand een levensvatbare stam op te bouwen. Het aantal beschikbare saffierlori's is daarvoor te klein. Heel, heel erg jammer.

Tekst: H.W.J. van der Linden
Foto's: Max Weijers

Geraadpleegde literatuur
R. Low: Parrots their care and breeding
R. Low: Lories and lorikeets
F. Robiller: Papageien Band 1

VOGELPSYCHOLOGIE

Hoe leren vogels? Hoe leren mensen? In het vorige artikel hebben we het gehad over de werking van hersenen en dat vogels dezelfde zintuigen hebben als mensen, misschien zelfs nog enkele meer. We hebben toen ook aangekondigd nog wat uitgebreider te zullen stilstaan bij dat wonderlijke verschijnsel "instinct".

Het meeste gedrag is aangeleerd, maar voor een deel wordt gedrag ook erfelijk bepaald. Men noemt dit: *instinct*. Als definitie geldt: een soortspecifiek en erfelijk vastgelegd gedragspatroon, waarbij ervaring of leren geen rol speelt. Instinctenpatronen kunnen behoorlijk uitgebreid zijn, zoals bijvoorbeeld nestbouw. De erfelijke component van instinct is goed te zien aan onderzoek naar het nestbouwgedrag van agapornissoorten. Als twee soorten gekruist worden, waarvan de ene soort (*A. roseicollis*) enkele stukjes nestbouw materiaal tussen de veren stopt om het te vervoeren en de andere soort (*A. personata* of *A. fischeri*) het nestbouw materiaal per stuk in de snavel vervoert, krijgt de nakomeling een heel bizar gedragspatroon, waarbij hij steeds weer nestmateriaal tussen de veren stopt en het dan vervolgens weer in de snavel neemt. Pas na drie jaar kan het beestje redelijk efficiënt het nestmateriaal in de snavel vervoeren, maar probeert hij het nog af en toe ook weer tussen de veren te stoppen.

Vaak is er een mix van *aangeleerd* en *instinct*. Dit lijkt bijvoorbeeld het geval te zijn bij het vliegen en het baltsgedrag. Ik heb de indruk dat Gouldamadine ouders het vliegen voordoen aan hun jongen en het zingen ook. Een "bewijs" van de mix leveren zebra vinken, uitgedroefd en opgevoed door Japanse meeuwtjes. Eenmaal volwassen voelt ongeveer 1/3de deel zich (seksueel) aangetrokken tot Japanse meeuwtjes (aangeleerd). Maar het merendeel geeft toch de voorkeur aan een zebra vink als partner (instinct).

Leren gaat op jonge leeftijd het gemakkelijkst

Het is bewezen dat iemand van 10 jaar, vaardigheden als windsurfen en snowboarden sneller leert dan iemand van 20. En het blijft ook beter "hangen". Sommige kwekers zetten hun jonge vogels, als ze die van hun ouders scheiden, eerst een week in een tt-kooi. De gedachte erachter is dat de indrukken die ze hiermee

opdoen bewaard blijven, zodat de beestjes later als ze echt naar de tt gaan, rustiger in de kooi zijn. Wildzangvogels doen hun naam in twee opzichten eer aan. Ze zingen prachtig en ze zijn vaak nogal wild. In de terminologie van dit artikel, ze nemen weinig risico met hun vluchtgedrag. Keurmeester Hans Oude Breuil vertelde dat hij een speciale manier heeft om ze vertrouwd te maken met de tt-kooi. Hij plaatst een tt-kooi zonder voorfront, maar wel met een bakje voer erin, in de volière. Na voorzichtige verkenning komen ze op enig moment toch op dat voer af. De volgende stap is, de tt-kooi met tralies ervoor en voer erin, maar met geopend deurtje in de volière te laten staan. Dat hebben ze ook snel door, ze wippen in en uit. De volgende stap laat zich raden.

Vermogens die niet worden geoefend gaan achteruit

Het hart van een haas in de vrije natuur is wel drie keer zo groot als het hart van een tam konijn met hetzelfde lichaamsgewicht. Voor oudere mensen schijnen geheugenspelletjes te helpen tegen toenemende vergeetachtigheid. Verandering is goed voor de ontwikkeling van je hersenen (maar bij jonge Goulds juist niet goed voor een vlot verloop van de rui). Vogels die een klein hok gewend zijn, vliegen eerst heel krampachtig als ze in een ruime volière worden geplaatst. Maar ze leren wel snel bij. Om van de beperkte vliegafstand in een kooi nog zoveel te maken als er van te maken is, plaats je bij voorkeur slechts 2 zitstokken, zover mogelijk uit elkaar.

Voorzichtig vliegen lukt niet

Het eerste vliegen van jonge vogels is een koddig gezicht. Het gaat er nogal onbenullig aan toe, want ze hebben een technisch probleem. Voorzichtig vliegen lukt niet, je hebt nu eenmaal snelheid nodig om in de lucht te blijven. Het landen is het moeilijkst. Dat geldt trouwens ook voor piloten, maar die kunnen eerst oefenen in een simulator. Leren fietsen doe je tegenwoordig met

zijwieltjes, maar voor leren vliegen is iets dergelijks nog niet uitgevonden. Toch is het verbazingwekkend hoe snel ze bijleren. Dezelfde dag dat ze het nestkastje verlaten, weten ze het in de regel weer binnen te komen. De oog/vleugel/pootcoördinatie gaat razendsnel vooruit. Als ze op een zitstok landen hebben ze in het begin de neiging om voorover te kukelen, maar dat duurt maar even.

Vooral mannetjes zingen.

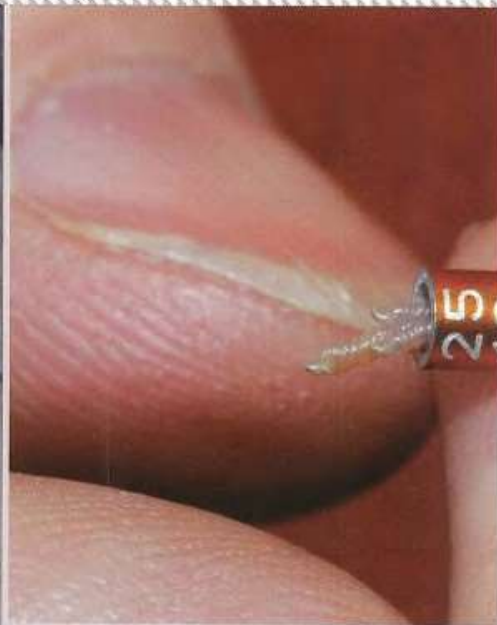
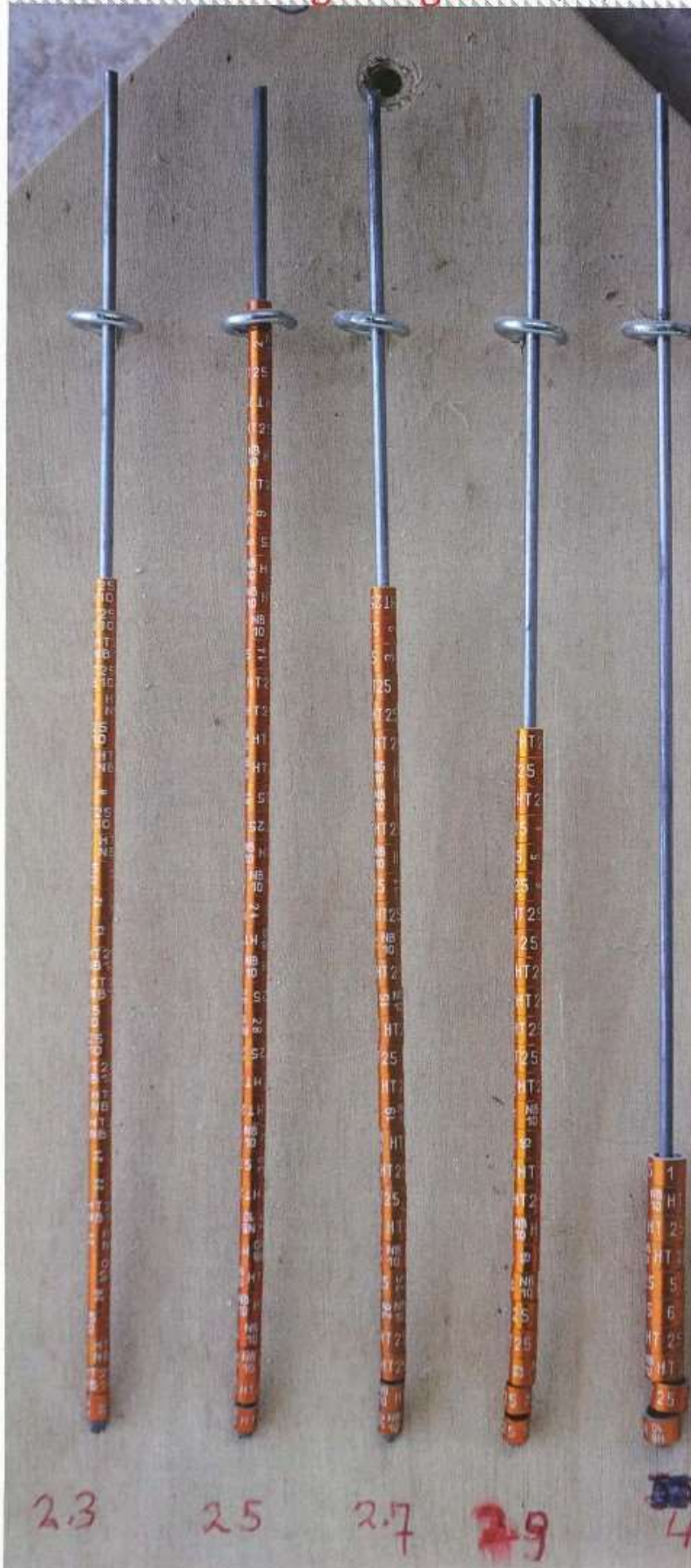
Bij vrijwel alle vogelsoorten zingen alleen de mannen. Dat leren ze deels van hun vader en van andere mannetjes in de buurt, maar het is ook voor een deel instinct. Toeval of niet, de apostel Paulus, een van de grondleggers van het Christendom, had het niet zo op vrouwen die het woord voerden. In zijn ogen diende spreken in het openbaar te zijn voorbehouden aan de mannen. Je gaat dan haast denken dat ook bij de apostel sprake was van inprenting.

Hoe groter, hoe slimmer?

De weg naar mijn buitenvolière bestaat uit een horizontaal geplaatst stuk regenpijp in de buitenmuur. De vogels hebben meestal de weg naar buiten binnen de kortste keren ontdekt. Van buiten naar binnen is kennelijk lastiger. Het is daarbij zaak de eerste keren goed in de gaten te houden dat ze niet per ongeluk te lang buiten blijven en verhongeren of verkleumen. Mijn indruk is dat kanaries in dit opzicht redelijk slim zijn. Met grotere soorten heb ik geen ervaring. Ik heb in dit opzicht niet zo'n hoge pet op van de slimmheid van Japanse meeuwtjes. Ook het feit dat ze zo ongeveer alles accepteren wat je er maar in het nestje onder legt, is wel reuze handig, maar pleit niet voor hun intelligentie. De kleine afrikaantjes daarentegen herinner ik mij als toch wel kiene vogeltjes. Je kunt dus volgens mij niet zeggen dat grote vogels slimmer zijn dan de kleinere soorten. Dit nog buiten de individuele verschillen die er natuurlijk bij vogels ook zijn, net als bij de mensen.

alles over vogelringen

(deel 1)

In een serie van drie artikelen publiceren we de inhoud van de door de bond uitgegeven brochure t.b.v. de lezers van Onze Vogels. Deze maand:

ALGEMENE INFORMATIE

Waarom ringen wij vogels?

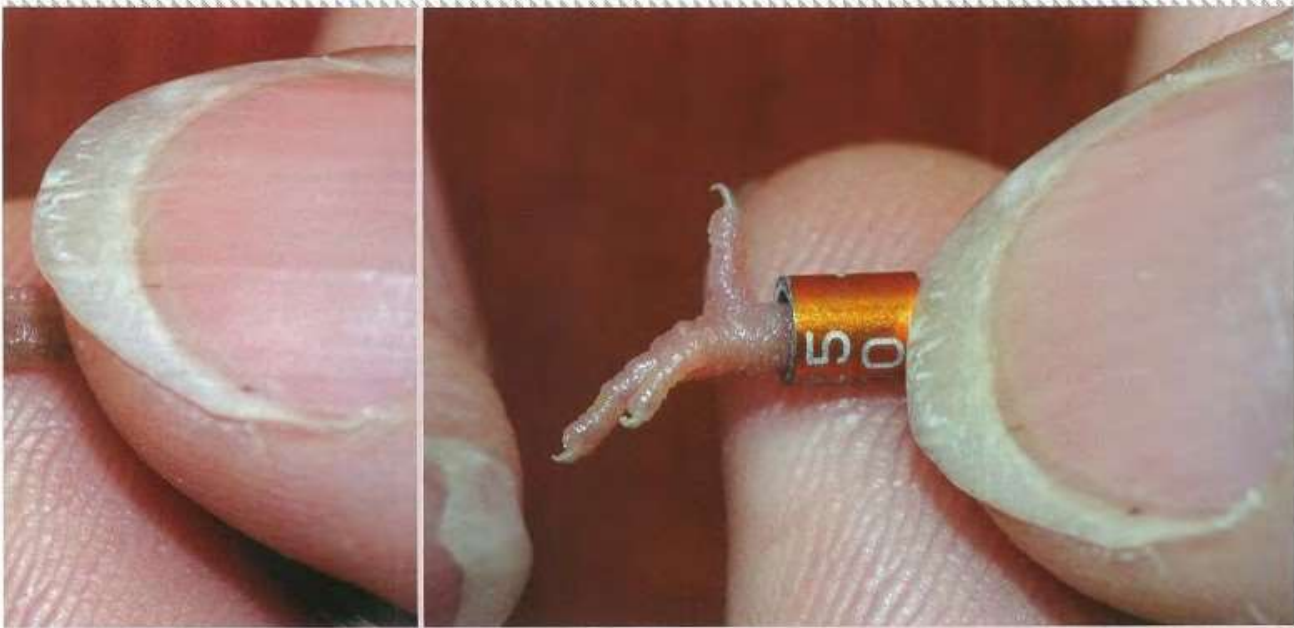
Wij ringen onze vogels om ze van elkaar te kunnen onderscheiden. Dat onderscheid is nodig als wij gericht met vogels willen kweken. Sommige paringen willen wij bij voorkeur niet (broer en zus), wij willen geen te jonge vogels koppelen en soms willen wij een bepaalde kleurslag kweken. In al deze gevallen moet je weten met welke vogel je van doen hebt. Ook is het ringen wenselijk als je vogels wilt verkopen. De koper kan dan in ieder geval zien hoe oud de vogel is.

Elke vogelbond geeft ringen uit met daarop het kweeknummer van de liefhebber, een volgnummer en het jaartal. Het komt er dus op neer dat elke geringde vogel is voorzien van een unieke ring. Wil je meedoen aan door de bond georganiseerde tentoonstellingen dan moeten je vogels ook voorzien zijn van een officiële bondsring.

Verplicht ringen bij beschermde vogelsoorten.

Als je gericht en verantwoord wilt kweken moet je je vogels kunnen onderscheiden en dus ringen. Maar in veel gevallen is het ringen van vogels **wettelijk voorgeschreven**, in het bijzonder als het beschermde vogelsoorten betreft. Wij komen daar nader op terug.

43

43

Hoe kom ik aan ringen?

Elke vogelbond geeft ringen uit. Meld je aan als lid van een vereniging en je kunt via de ringencommissaris van je vereniging ringen bestellen. Je kunt ook rechtstreeks ringen bij één van de door de minister aangewezen bonden (bv. de NBvV) bestellen, zonder lid te zijn.

Je kunt ook gebruik maken van gekleurde ringen die in de dierspeciaalzaak te koop zijn. Vaak staat daar ook wel een nummer op en dat is dan voldoende voor een verantwoorde kweek, maar je voldoet daarmee niet aan de wettelijke voorschriften.

Welke soorten ringen kennen wij?

1. De gekleurde ringetjes, die je in een dierspeciaalzaak kunt kopen
2. De ringen die worden uitgegeven door de vogelbonden. Bij de NBvV zijn die verkrijgbaar in aluminium, geanodiseerd aluminium en voor een aantal maten in roestvrij staal. De ringen hebben per jaar een verschillende kleur, die door C.O.M. wordt voorgeschreven. Om deze ringen te kunnen bestellen moet je lid zijn van een vogelbond.
3. Ringen uitsluitend bestemd voor beschermde vogels. Deze ringen worden uitgegeven door een aantal door de minister aangewezen bonden, waaronder de NBvV. Deze ringen kunnen door leden en niet-leden worden besteld. Leden bestellen deze ringen via hun eigen vereniging en niet-leden bestellen de ringen rechtstreeks bij de bond. Niet-leden betalen € 1,- per ring extra.

Hoe groot moet de ring zijn?

Daarvoor geldt een algemene regel, te weten; *"het formaat moet zodanig zijn dat de ring, nadat hij in de eerste levensdagen van de vogel is aangebracht, niet kan worden verwijderd wanneer de poot van de vogel zijn definitieve omvang heeft bereikt."*

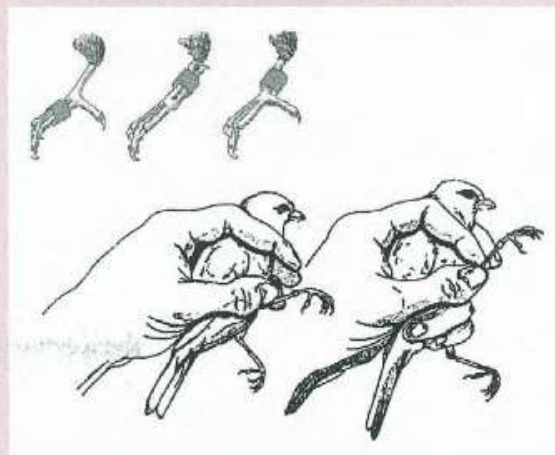
En hoe weet u dat nu?

Op de website van de bond www.nbv.nl vindt u boven in het menu "Vogelindex". Door daar de naam van de vogel in te typen vindt u allerlei "technische" gegevens over de vogel, waaronder de geadviseerde ringmaat.

Bij beschermde vogels is deze ringmaat voorgeschreven, maar bij andere vogels is het een aanbeveling. Het staat u dan vrij om van deze ringmaat af te wijken, als u de algemene regel maar in de gaten houdt. U kunt ook rechtstreeks zoeken op: www.nbv.nl/vogelindex/

Hoe ringt u vogels?

Neem de vogel in de hand, hetzij links of rechts, net wat u het gemakkelijkst vindt. Strek het pootje met de drie voortteentjes naar voren. Het achtereentje wordt tegen het beentje gelegd. Op de plaats waar de teentjes uit elkaar gaan zachtjes knijpen. Het vogeltje strekt dan de teentjes vanzelf. Schuif voorzichtig het ringetje eroverheen. Van het achtereentje blijft een stukje in de ring zitten. Neem een tandenstoker en wip voorzichtig het achtereentje door de ring. (zie afbeelding en foto's).

Henk Marinus

Foto's: Piet Onderdelinden (met dank aan Cees Diepstraten)

RINGENREGELING EN UITSPRAKEN VAN DE RECHTER

(soms is er meer nodig dan een juiste gesloten voetring)

Het blad "Dier en Milieu", het vakblad voor handhavers op het gebied van Dier en Milieu, besteedt in het decembernummer 2008 aandacht aan de nieuwe ringenregeling. Over deze regeling is al voldoende bekend gemaakt en mocht u er alles over willen weten dan kunt u de brochure downloaden op onze website (<http://www.nbv.nl/content.asp?page=34>). De rechter heeft in recente vonnissen echter uitspraken gedaan, die voor de liefhebbers van belang zijn. Wij zullen proberen een en ander zou eenvoudig mogelijk weer te geven.

In de zomer van 2008 werden bij een particulier in Friesland zeven jonge Ijsvogels aangetroffen, die uit het wild afkomstig waren. De ringen met het kweeknummer van de eigenaar voldeden aan alle criteria, maar waren voor de strandplevier aan gevraagd. De vogels werden daarom in beslag genomen. De verdachte had op een parkeerterrein in het midden van het land 350 euro betaald en dacht ze toch zeker voor 500 euro te kunnen verkopen. Hij had een paar weken voor de transactie 7 "eigen ringen" per post opgestuurd. Duidelijk was dat 7 jonge Ijsvogels zonder oudervogels in een volière zonder water en broedwand niet kunnen overleven. Toen de controleurs in gesprek waren met een aantal andere personen, had de verdachte de vogels in het toilet verstopt.

De controleurs troffen die zomer in Friesland op een ander adres 50 jonge vogels aan t.w. bonte vliegenvangers, gekraagde roodstaarten, fitissen, zwartkoppen, tureluurs, winterkoninkjes en boomkruipers. Al deze vogels van een paar weken oud waren goed geringd met ringen, die ook voor die vogels waren aangevraagd. Alleen er was geen enkele oudervogels aanwezig, behalve één paartje gekraagde roodstaarten, dat 4 eieren hadden. Op de vraag waar de oudervogels waren antwoordde de man "Die heb ik allemaal in één koop weggedaan en aan wie weet ik niet meer. Via internet en die mails bewaar ik nooit. Ik selecteer uit de jongen weer nieuwe kweekparen. Die tureluurs.... ah ja, die maken een kuiltje in een polletje, leggen er vier eieren in en klaar is Kees. En al die insectenetende vogels kunnen prima bij elkaar." De volière van de man had een afmeting van 2 x 2 x 6 meter en omdat eigenaar al eens eerder was bekeurd, werd sterk getwijfeld aan zijn verhaal.

Deze zaak kwam op 10 december 2009 voor de rechter

Uit het vonnis blijkt dat de vogels waren geringd met ringen met het kweeknummer van betrokkene en daarom werden de vogels dan ook teruggegeven. De politie heeft aan veroordeelde gevraagd aan te tonen of de vogels inderdaad van eigen kweek afkomstig waren.

Artikel 5 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten zegt dat het verbod tot het houden van beschermde vogels niet geldt voor gefokte vogels, indien de houder kan aantonen dat de vogels gefokt zijn en voor zover

- deze vogels zijn voorzien van een juiste pootring
- registratie heeft plaatsgevonden (bij bond en ministerie)
- verder is voldaan is aan de regels van de minister

In het vonnis zegt de rechtbank verder dat in de toelichting bij het besluit is vermeld, dat het aantonen dat de dieren (of hun producten) legaal zijn verkregen kan door overlegging van stukken en bescheiden, zoals facturen. Veroordeelde heeft voor de rechtbank

allerlei foto's laten zien, maar de rechtbank was daar niet van onder de indruk, want in het vonnis staat "Verwacht had mogen worden dat verdachte tenminste met foto's van de desbetreffende ouderparen was gekomen, doch die bevinden zich niet bij de door verdachte overgelegde stukken".

Hieruit mag worden afgeleid dat de rechter genoeg zou hebben genomen met foto's van de jongen met de ouderparen.

Ook heeft de rechter op basis van verklaringen van deskundigen, vastgesteld dat de buitenruimte te klein was om succesvol met deze vogels te kunnen kweken. Voordat de straf wordt uitgesproken staat er nog in het vonnis "als houder van voornoemde vogels niet kon aantonen, dat die vogels waren gefokt."

Wij kunnen uit deze voorbeelden een paar conclusies trekken:

- Ook als je goed passende voorgeschreven ringen in je bezit hebt mag je die alleen voor andere vogels gebruiken, dan die waarvoor je ze hebt aangevraagd, als je via de ringencommissaris alsnog hebt doorgegeven dat je deze ringen ook voor andere vogels wilt gebruiken. De ringencommissaris bestelt dan de ringen en geeft als aantal op "nul"
- Koop je jonge vogels aan zonder ouderpaar dan is het verstandig om aan te tekenen (b.v. in je kweekadministratie) van wie je die vogels hebt gekocht. Van een factuur, zoals in het vonnis staat, zal vrijwel nooit sprake zijn. Dat is helemaal niet gebruikelijk in onze hobby.

In het artikel in Dier en Milieu komt ook een functionaris van de politie-academie aan het woord.

"Ik heb ook begrepen", aldus deze politiefunctaris, "dat de dienst Regelingen (LNV) in 2010 uren krijgt voor het analyseren en selecteren van digitale ringenbestanden. Ongebruikelijke aanvragen worden er dan uitgehaald en doorgegeven aan de handhavers (AID)"

Kortom houdt u aan de regels.

De redactie.

REICHENOWS BERGASTRILDE (*Cryptospiza reichenovii reichenovii*)

De bekendste van de vier soorten bergastrildes is niet een echt kleurrijke vogel. Zijn lijf is voornamelijk olijfgroen tot grijsbruin. Zijn rug en stuit zijn dieprood, maar het meest opvallend is de rode oogring bij de man. Bij de pop is deze oogring eerder crème te noemen. Zeker in de zon komt de kleurenpracht mooi tot zijn recht.

Algemeen

De Reichenows bergastrilde komt oorspronkelijk uit Centraal-Afrika, waar hij leeft in heuvels en bergen. Hij leeft van zaden en insecten en is erg schuw. Bij onraad trekt hij zich terug in doornige struiken of, als dat niet lukt, duikt hij ineen en blijft roerloos zitten. Ook in gevangenschap blijven de bergastrildes lang schuw. Ze moeten erg lang wennen aan een nieuwe omgeving en verzorger. Eenmaal op hun gemak blijken het fantastische vogels die alleen al door hun gedrag meer aandacht zouden verdienen. De vogels laten zeer regelmatig een mooi drietonig geluid horen waarmee ze contact met elkaar houden. Als huisvesting adviseer ik een ruime binnenvolière, want het zijn forse en beweeglijke vogels. Beplanting, al of niet van kunststof, wordt zeer gewaardeerd, evenals een (dode) struik met fijne takken. In de zomer kunnen ze het uitstekend doen in een beplante buitenvolière, maar in de winter moeten ze echt naar binnen.

Voeding

Doordat het omnivoren zijn, ze eten ook veel insecten, zijn het echte jagers. Ze stropen echt de hele beplanting af op zoek naar insecten of hun larven. Voer ze regelmatig levende krekels en het is echt een prachtgezicht om te zien hoe de vogels zich hierop storten. Tip: Om de partner te vriend te houden zou ik binnenshuis niet teveel krekels tegelijkertijd voeren, want de krekeltjes die

ontsnappen blijven verdraaid lang leven en hun geluid vindt niet iedereen leuk. Ook de grotere fruitvliegjes eten ze graag. Het basisvoer bestond bij mij uit tropisch zaad en universeelvoer, maar ook graszaden werden graag gegeten. Verder nog wat buffalowormpjes en vers geplukte bloeiende grassen en onkruiden.

Kweek

Reichenows bergastrilden zijn meesters in het bouwen van complexe nesten. Vrij hangend in een struik maken ze bollen van allerlei soorten nestmateriaal, met daaraan en omheen verschillende gangen. Slechts één van de gangen geeft toegang tot het nest, de andere geven toegang tot nepnesten waarmee ze rovers om te tuin proberen te leiden. Bij mij zaten ze in een binnenvolière van twee meter breed en één meter hoog en één meter diep en in de zomer mochten ze naar buiten. Ik heb wel nesten gehad, één keer een jong, maar dat hing helaas na een paar dagen dood aan een kokosdraad buiten het nest. Mogelijk meegesleept door een van de ouders. Kweken is me helaas tot op heden niet gelukt.

Jammer genoeg wordt er maar sporadisch gekweekt met deze prachtvogels, zodat wij vrezen dat al wat rest, straks de foto's zullen zijn.

Ton Koek. www.allevogels.nl

Een rondreis door West-Australië

(deel 6)

Roodlelhoningeter – duidelijk zichtbaar de rode lel, op zoek naar insecten

Van 20-10-2008 tot 08-11-2009 heb ik samen met Herman Kremer, Australië kenner en auteur van verschillende boeken over parkieten en papegaaien, een rondreis gemaakt door West Australië. Een unieke mogelijkheid omdat Herman vele mooie 'vogelplekjes' weet en binnen Australië verschillende kwekers kent. Hij had dan ook de hele reis zo voorbereid dat we van dag tot dag naar een logeeradres reden waar we een grote verscheidenheid aan (bijzondere) vogels mochten verwachten. Ook stonden een paar bezoeken aan kwekers op het programma. Voor mij betekende dit dat ik mij gedurende de hele reis helemaal kon focussen op de vogels van West Australië. In een aantal delen doe ik hierover verslag. In dit deel stel ik graag de Roodlelhoningeter aan u voor

DE ROODLELHONINGETER - *Anthochaera carunculata*

Beschrijving

De roodlelhoningeter heeft een lengte van 32 tot 36 cm. Hun naam danken ze aan de rode lel die zich ter hoogte van de oorstreek bevindt. Het zijn overwegend grijsbruine vogels die over het hele lichaam een witte streeptekening laten zien. Verder hebben de vogels zilverwitte wangen en in het midden van borst en buik een opvallende grote gele vlek. Bij de roodlelhoningeter worden in totaal drie ondersoorten beschreven, namelijk *A. c. carunculata*, *A. c. woodwardi* en *A. c. clelandi*. De nominaatvorm komt voor van het zuidoosten van Queensland tot Victoria en het zuidoosten van Zuid-Australië. *A. c. woodwardi* heeft zijn verspreidingsgebied in het zuiden van West-Australië, oostelijk tot aan Zuid-Australië (westelijk tot ongeveer Mt. Lofty Ranges). *A. c. woodwardi* lijkt erg op de nominaatvorm, maar heeft een kortere staart. *A. c. clelandi* komt voor op Kangaroo Island. Deze ondersoort is donkerder grijs op de rug en heeft een fijnere witte streeptekening op de rug. Verder zijn de wangen bij deze ondersoort minder wit van kleur.

Herkomst en leefwijze

Het verspreidingsgebied van de roodlelhoningeter is zeer groot en loopt van het uiterste zuidwesten van Australië tot aan het uiterste zuidoosten. Hun leefgebied is zeer divers en bestaat ondermeer uit open eucalyptusbossen, gebieden met bloemdragende struikgewas, landbouwgronden, wijngaarden, (vrucht) boomgaarden, parken en tuinen. Het zijn overwegend standvogels. Ze verlaten hun leefgebied alleen bij voedselschaarste. Ze gaan dan op zoek naar gebieden met bloeiende bomen en struiken waarvan de bloemen een hoog nectar gehalte hebben. In sommige gebieden, zoals in het zuiden van New South Wales, trekken ze naar de kust om daar te overwinteren. Veelal doen ze dit in gezelschap van de

geelmaskerhoningeter (*Lichenostomus chrysops*) en de diadeemhoningeter (*Meliphaga lunata*).

Karakter

Roodlelhoningeters zijn vrij luidruchtige en agressieve vogels. Ik ben er meerdere keren getuige van geweest hoe de vogels hun territorium op een agressieve wijze verdedigden als zich hier soortgenoten en of andere nectar- en insectenetende vogels in lieten zien.

Ontmoeting met de roodlelhoningeter tijdens onze rondreis

Mijn eerste kennismaking met de roodlelhoningeters of red wattlebird, zoals hij door de Australiërs wordt genoemd, was al in de eerste week van ons verblijf rond Perth. We kregen toen echter weinig gelegenheid om de vogels te fotograferen. Het zijn namelijk zeer beweeglijke vogels en daarbij zijn ze ook nog eens vrij schuw. Een goede gelegenheid om ze te fotograferen deed zich voor tijdens een bezoek aan het Kings Park in Perth. We hadden gehoord dat met name de botanische tuin hier erg mooi moest zijn. Natuurlijk hoopten we dat er ook veel vogels in het park zouden zitten. Het rijden in Perth is alsof je in Amsterdam rijdt, erg druk dus. Ik had bewondering voor Herman dat hij weinig tot geen problemen had met het links rijden. Kings Park heeft meerdere ingangen en is bijzonder groot. In het park vind je nog voor een groot deel de natuurlijke begroeiing van dit deel van Australië. Hier en daar zijn stukken gecultiveerd. Op deze plaatsen zijn grasvelden aangelegd die voor iedereen vrij toegankelijk zijn. Aangekomen bleken we niet de goede ingang gekozen te hebben, want in dit deel van het park bleken allerlei speelattributen voor kinderen te staan. Er waren dan ook opvallend veel kinderen in dit deel van het park. We stapten daarom maar weer in de auto en gingen

op weg naar het Visitor centrum. Daar hoopten we informatie te krijgen over de botanische tuin en ook of er op bepaalde plekken veel vogels voorkwamen. De botanische tuin bleek direct bij het Visitor centrum te liggen. Er bleken echter geen specifieke plaatsen met veel vogels. Nou ik kan melden dat de botanische tuin bijzonder mooi is. De tuin ligt tegen de Swan river aan, de rivier waaraan Perth is gebouwd. Via de (glooiende) tuin hadden we dan ook af en toe een prachtig uitzicht op Perth. Beiden hebben we veel kunnen fotograferen en filmen in het park, vooral bomen en planten. Na het bezoek aan de botanische tuin zijn we teruggegaan naar het Visitor centrum waar zich een prima gelegenheid voor deed om de roodlelhoningeter te fotograferen. Door de vele bezoekers van het park bleken de vogels hier veel minder schuw en daardoor beter te benaderen en te fotograferen. Tegen 15.00 uur verlieten we het park om terug te keren naar ons slaapadres 'Chalets on Stoneville' in de nabijheid van Mundaring. Opvallend was dat 10 minuten buiten Perth alle drukte ineens helemaal verdwenen was en we nog slechts 'een halve man en een paardenkop' tegenkwamen.

Voedsel

Roodlelhoningeters voeden zich in hoofdzaak met nectar, insecten en de larven van insecten. Uit onderzoek blijkt dat de vogels een duidelijke voorkeur hebben voor bloemdragende planten met een hoog nectargehalte, zoals de *Eucalyptus*, *Banksia*, *Angophora*, *Eremophila*, *Xanthorrhoea*, *Grevillea* en *Hakea*. Al naar gelang de beschikbaarheid van nectar wordt in meer of mindere mate overgeschakeld naar insecten, hun larven en vruchten. De vogels bezitten een penseeltong waarmee ze gemakkelijk de nectar uit de kelken van de bloemen kunnen halen. Over het algemeen foerageren de vogels in de vroege ochtend en late middag.

Roodlelhoningeter

Kweek

Het broedseizoen van de roodlelhoningeter loopt in Australië van juli tot februari. In deze periode brengen ze gemiddeld twee tot drie legfels groot. De vogels besteden erg veel tijd aan de nestbouw. Het kan wel enkele weken duren alvorens de vogels het nest afgebouwd hebben. Ze bouwen een kunstig geweven bekervormig nest van grashalmen, schors en twijgjes dat ze aan de binnenzijde bekleden met veertjes en haren en ander zacht materiaal.

Het nest wordt veelal op een goed beschutte plek in een struik of boom gebouwd. Vaak is dit een

boom of struik van een eucalyptus- of acaciasoort. Als het nest afgebouwd is worden drie tot vijf dagen later twee tot drie roze gespikkelde ovale eitjes (33x22 mm.) door de pop gelegd. De eieren worden in hoofdzaak door de pop bebroed en heel af en toe door de man. De broeduur bedraagt 17 dagen. De jongen worden door beide ouders gevoerd en zitten na twee tot drie weken volledig in de veren. Uit studies is gebleken dat van de nestjongen slechts 26% overleeft, wat neerkomt op een gemiddelde van 0,51 jong per nest. De sterfte van de jongen is vooral te wijten aan slechte weersomstandigheden, ziekten en predatoren als slangen, katten en verschillende roofvogels.

Schade

Roodlelhoningeters worden vaak waargenomen in wijn- en (vrucht) boomgaarden. Ze kunnen hier aanzienlijke schade veroorzaken aan druiven, perziken, pruimen, vijgen, appels, peren e.d. Ze richten deze schade vooral aan als er een tekort is aan nectar en insecten in hun leefgebied.

Bijzonderheden

De oudste bekende roodlelhoningeter is twaalf jaar en elf maanden oud geworden. In het algemeen valt de roodlelhoningeter onder de beschermde vogels in Australië.

Toch zijn er lokale plaatsen in staten en regio's waar dit niet het geval is.

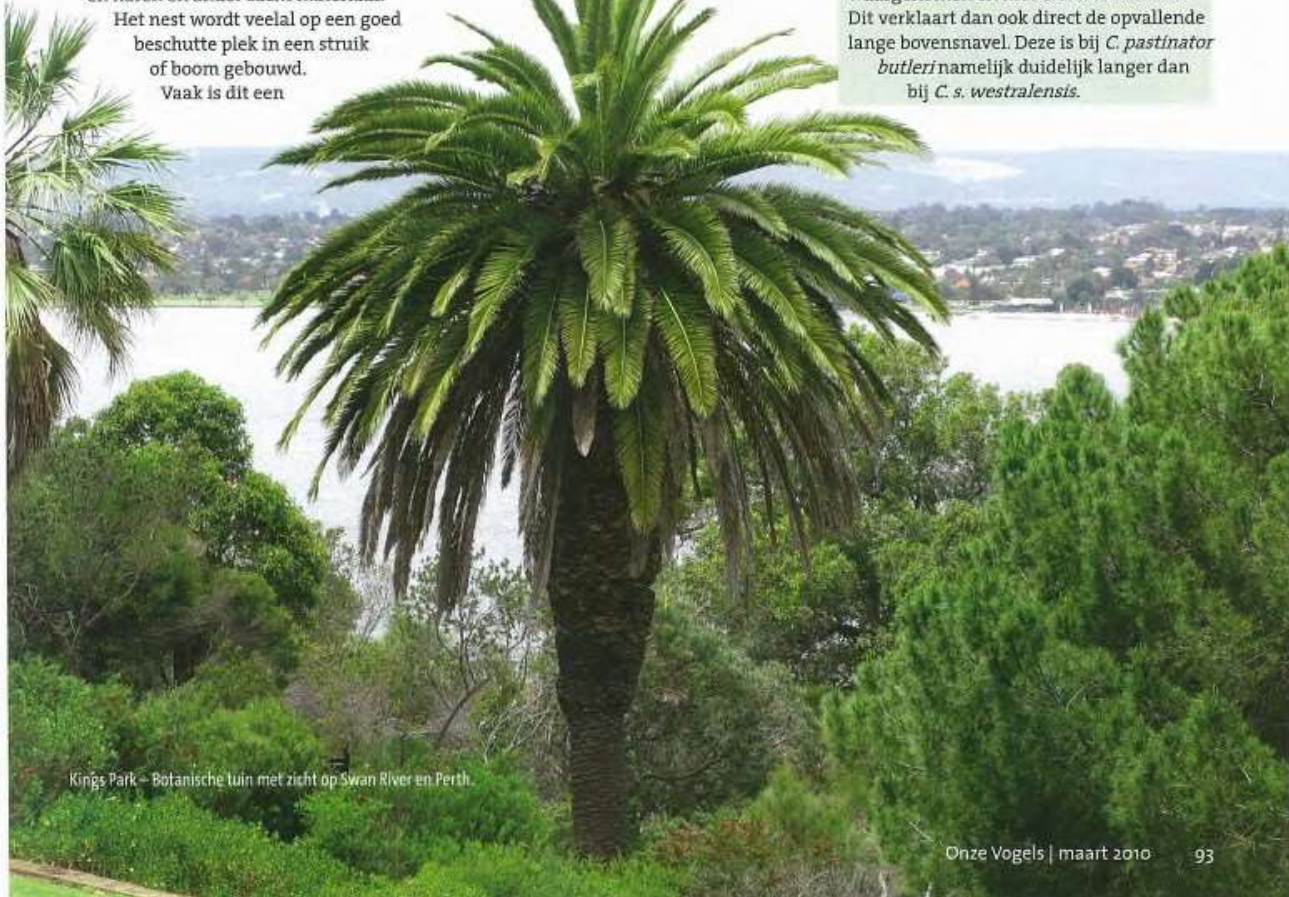
A. van Kooten

Bron: Department of Agriculture, Fisheries and Forestry, Australian Government.

Website: www.vogelproblemen.nl

Aanvulling op deel 4: De naaktoogkaketoe

Graag kom ik hier nog even terug op het artikel over de naaktoogkaketoe (Een rondreis door West-Australië - Deel 4. Onze Vogels december 2009). Hierin deed ik verslag over de opvallende lange bovensnavel van de ondersoort *C. s. westralensis* en dat nergens in de beschikbare literatuur hierover melding wordt gedaan. Welnu, de heer Jos Huberts wees mij op een studie van het Department of Agriculture, Fisheries and Forestry van het Australian Government, waarin gesteld wordt dat naast de naaktoogkaketoe, *C. sanguinea* ook *C. pastinator butleri*, een ondersoort van de Westelijke langsnavelkaketoe, in dit deel van West-Australië voorkomt. Expliciet wordt in deze studie vermeld dat beide soorten moeilijk van elkaar te onderscheiden zijn. Bij nadere beschouwing is het *C. pastinator butleri* geweest die we rond Perenjori hebben waargenomen en niet *C. s. westralensis*. Dit verklaart dan ook direct de opvallende lange bovensnavel. Deze is bij *C. pastinator butleri* namelijk duidelijk langer dan bij *C. s. westralensis*.

Kings Park - Botanische tuin met zicht op Swan River en Perth.

43

FRATERS, BRUINE, RUSTIGE VOGELS

Wikipedia kent twee soorten fraters. De ene is een niet gewijde geestelijke die deel uitmaakt van een kloosterorde of congregatie. Die andere frater is een zangvogel. Daar gaan we het over hebben.

Eerste ervaringen

In 1975 kweekte ik een paar fraters in 'verstopte' kweekkooien, want je mocht toen in Nederland geen fraters (*Carduelis flavirostris*, ringmaat 2,5 mm) houden. Ik kocht ze 25 kilometer verderop, over de grens in België. Het was al laat in het seizoen voordat ze met de kweek begonnen. In dat jaar kweekte en ringde ik er drie. Ze deden het perfect tot aan de eerste rui. Toen ging de drie jongen dood. "Uw steenkneuter is overleden aan coccidiose", luidde de uitslag van het onderzoek op een van de dode fraters. Uit de pluimvee- en duivenwereld wist ik dat tegen coccidiose ESB₃ helpt. Toen was dat nog ESB₃ 7,50 %. Je moest het oude ESB₃ hoger doseren dan de huidige ESB₃ 30%, maar wel toedienen in hetzelfde regime van 5 dagen wel, 2 dagen niet, 5 dagen wel. Als je er op tijd mee bent helpt het, is de vogel al te lang ziek, dan helpt ook ESB₃ niet. Helaas redden mijn jonge fraters het toen niet. Baycox, waarmee ik momenteel betere ervaringen heb, was er toen nog niet. Sommige vogelkwekers zijn absoluut tegen kuren en medicijngebruik. Ik heb er ook moeite mee, maar doe het toch. Vindt u het leuk om Europese vogels te kweken en ze in het najaar te zien sneuvelen? Ik vroeg me destijds af hoe in hemelsnaam coccidiose in mijn droge zolderkooien kwam. Door het geven van veel (nat) onkruidzaad misschien? Dat had ik eerder meegemaakt met jonge putters,

sijen en barmsijen. Vinken hadden er echter geen last van. De frater lijkt qua kleur, grootte en model wel op de kneu. Ze hebben echter geen grijze waas op de kop en minder koptekening. Fraters zijn eentoniger van kleur, maar wel warmer bruin. Ze zijn rustiger dan kneuen, maar zeker geen suffers.

Zes eieren-niet altijd zes jongen

Ruim twintig jaar na de allereerste ervaring heb ik weer fraters aangeschaft. Geringd, in de volière geboren en legaal in mijn bezit. Van twee verschillende kwekers kreeg ik drie koppels fraters. Ik hield ze buiten in overdekte kweekboxen, omdat ik verwachtte dat ze daarin wel het gemakkelijkst zouden kweken. Ik heb van de fraters bijna altijd nesten met zes eieren gehad. Lichtblauwe eieren waar, als ze bevrucht zijn, een mooie glans op komt. Het lijkt dat de frater graag een nest bouwt met bruin nestmateriaal. Soms afgemaakt met lichter gekleurde binnenbekleding. Pasgeboren fraterjongen vallen op door hun licht-rose huidskleur. Ik dacht bij het zien van het allereerste nest heel even dat ik zes mutanten in het nest had. Zelfs de frater is geen moilloze broedmachine. Als de man te fel is dan wil hij, zo is mijn ervaring, niet altijd dat de pop vast op het nest blijft zitten. Hij gaat achter haar aan jagen, omdat hij wil paren. Een tweede pop er bij wellicht? Dat leidde

tot vechtpartijen. De man bleef achter de vreemde pop aan vliegen. Dat veroorzaakte zoveel onrust in de volière dat de al broedende pop er mee stopte. Mijn indruk is dat het kweken van fraters in kweekboxen niet per se hoeft. Ik heb ze ook gekweekt in een kweekkool van 1,2 m. lang, 0,5 m hoog en 0,4 m diep. Ging net zo goed als in de kweekvolière. Het is met fraters net zoals met veel andere vogels. Als je een koppel hebt dat klikt dan gaat de kweek vlot. Het is het best om aan de vogels de keus te laten bij het kiezen van een partner. Vervolgens een kwestie van kleurringen om de poten en observeren.

De fraterkweek kent ook problemen, zoals onregelmatige leg, nest verlaten, uitval van jongen, geen goed nest bouwen. Ik denk dat dit de koppels zijn die gedwongen zijn een koppel te vormen. Ook als het wel klikt, is het niet altijd zo dat zes eieren ook zes jongen opleveren.

Voeding

Het voer voor fraters hoeft niet bijzonder te zijn. Ik geef mijn fraters hetzelfde hoofdvoer als mijn koppels putters. Alleen in dat puttermengsel zitten kleine zonnepitjes. Putters eten die niet of nauwelijks, maar de fraters al helemaal niet. Voor de fraters geef ik bij het puttermengsel een beetje raap- en koolzaad. Dat is typisch zaad voor fraters, kneuen, Europese kanaries en waarschijnlijk ook voor wilde kanaries (*Serinus canaria*). Welk zaadmengsel ook,

Vaak heeft de frater nesten met 5 of 6 lichtblauwe mooi getekende eieren

Pasgeboren fraters hebben een opvallend roze lichaamskleur

Frater man met een paars-rode stuitkleur.

De frater pop heeft smallere en minder helder witte omzoming van de slagpennen dan de frater man.

het is nooit volledig. Er ontbreken eiwitten, vitaminen en mineralen zoals calcium. Daarom hecht ik veel belang aan het dagelijks geven van eivoer. Ik let er op dat het gegeten wordt. Zo niet, dan dwing ik de vogels door het zaad enkele uren weg te nemen. De aanhouder wint meestal. Voor het grootbrengen van de jongen heeft de frater insecten nodig, zoals diepvries pinkies, diepvries en levende buffalows en pas vervelde meelwormen. Niet ieder koppel heeft dezelfde behoefte aan levend voer.

De stuit van de frater pop toont geen paars-rode kleur maar bestreping.

Frater man; met bredere en helder witte omzoming van de slagpennen. De buitenste slagpen is extreem langer dan de overige slagpennen.

In de eerste levensweek verdwijnt de roze huidskleur.

Volwassen frater met twee jongen. Vooraan rechts een jonge man, herkenbaar aan de witte omzoming van de slagpennen

Dit keer pronken 3 fraaie kleurkanaries op ons kalenderblad. Het is voor mij onmogelijk om naast de beschrijving, ook het samenstellen van fokstellen, de vererving enzovoort, heel uitvoerig te beschrijven. Daarom wil ik me beperken wat de Standaardreizen Kleurkanaries versie 2 – september 2009 – NBvV in het algemeen over ze schrijft.

Zwart rood intensief.

De tot de vier klassieke melaninekleuren hoort in de basis melaninegroep ook het zwart. Hierbij komt onder andere ook de lipochroomkleur rood voor. Vogels met deze rode lipochroomkleur kunnen in combinatie de ivoor- en/of mozaïekfactor bezitten. De

foto's: Pieter van den Hooven

zwartserie bezit een maximaal melanine. De kwaliteit van het melanine moet in de gehele vogel gelijk zijn, het melanine moet identiek zijn in vleugel- en staartpennen. Voor de zwartserie moet het melanine

zwart zijn. De bestreping moet duidelijk en ononderbroken aanwezig zijn. De grondkleur moet egaal van kleur zijn en duidelijk waarneembaar tussen de bestreping. Bij de zwartserie moet de grondkleur goed verweven zijn met het melaninebezet en zo donker mogelijk zijn als gevolg van maximaal eumelanine en phaeomelanine. Dit phaeomelanine mag echter niet zichtbaar zijn tussen de bestreping. Het zwarte eumelanine nemen we waar als een duidelijke bestreping in rug en flanken, welke goed moet uitkomen op een zo donker mogelijke ondergrond (grondkleur). Deze donkere grondkleur moet zichtbaar zijn over de gehele vogel. Door de korte bevedering zal de kop iets donkerder overkomen dan de rest van de bevedering. Het melanine begint aan de snavelbasis, de bestreping begint op de kop en loopt via de rug en flanken door in de richting van de staart. Het ideaalbeeld van de bestreping is dat de bestreping iets smaller is dan de zones (grondkleur) tussen deze bestreping (verhouding 40/60). Iets bredere bestreping (verhouding 50/50) wordt getolereerd. Boven genoemde regel geldt ook voor de flankbestreping. De flanken moeten een duidelijke bestreping bezitten, in harmonie met de rugbestreping. Bij de vleugel- en staartpennen en in de dekveren moet het melanine direct beginnen in de schacht van de veer en bijna de gehele veer melaniseren. Alleen aan de vaanzijde van de veer moet de grondkleur zichtbaar zijn. Er mag geen phaeomelanine zichtbaar zijn. De snavel, poten en nagels moeten zwart en eenkleurig zijn. Een zo donker mogelijke grondkleur met een ononderbroken bestreping. Tussen de bestreping geen zichtbaar phaeomelanine, maar een duidelijke grondkleur. Vogels met melanine-loze veren en/of niet egaal melaninebezet in de nagels worden niet gewaardeerd met punten.

Zwart grijsvleugel rood mozaïek.

De grijsvleugelfactor is een versterkte werking van de pastelfactor. Dit veroorzaakt een verdere vermindering van het zwarte eumelanine waardoor er een verbleking (vergrijzing) optreedt in het middengedeelte van de bevedering (in en om de schacht). Het zwartgrijze eumelanine zal nog enkel zichtbaar zijn op het einde van veren en pennen en de rest van de bevedering wordt grijs. Van bestreping in rugdek en flanken is geen sprake meer. In plaats hiervan ontstaat een soort

hamerslagtekening. De vleugel- en staartpennen bezitten grijs-zwarte toppen en zijn verder grijs van kleur (indicatie van 5 mm voor de grootte van de tekening in de toppen van de genoemde pennen). De grijsvleugelfactor komt alleen in de zwartserie goed tot uiting. Het melanine begint aan de snavelbasis. De hamerslagtekening begint op de kop en loopt duidelijk door naar de rug en de flanken. Het phaeomelanine mag niet zichtbaar zijn in het rugdek maar moet vermengd zijn in de grondkleur. Een weinig minimaal bezit van zichtbaar phaeomelanine is toegestaan bij de schimmelvogels. Deze mutatie komt ook voor met de rode lipochroomkleur. De rode kleur kan gecombineerd zijn met de ivoor- en/of de mozaïekfactor. In de serie zwart grijsvleugel onderscheiden een aantal kleurslagen waaronder ook: zwart grijsvleugel rood/ivoor mozaïek (type 1 en 2), waarbij opgemerkt wordt op een waarneembare werking van de optische factor. Geen zichtbaar phaeomelanine. De grondkleur moet donker mogelijk en duidelijk zichtbaar zijn tussen de hamerslagtekening. Bij type 2 is een iets smaller masker toegestaan ten opzichte van de andere melaninekleuren.

We eisen bij deze vogels: een zo donker mogelijk totaalbeeld. Het melaninebezet begint aan de snavelbasis. Een duidelijke hamerslagtekening in rug en flanken. Grijze vleugel- en staartpennen; alleen de toppen van de vleugel- en staartpennen bevatten grijs-zwart eumelanine. Een zichtbaar phaeomelanine is niet toegestaan bij de intensieve vogels. Snavel, poten en nagels eenkleurig donker en in harmonie met het melaninebezet. Grondkleur zo donker mogelijk, egaal en goed waarneembaar tussen de hamerslagtekening. Aanwezigheid van de optische factor zal de helderheid van de kleuruiting ten goede komen. Volledig intensief bij de intensieve vogels. Bij mozaïeken: zeer diep gekleurd, maximaal contrasterend mozaïekpatroon. Ook hier geldt de regel, dat vogels met melanine-loze (witte/bonte) veren en/of niet egaal melaninebezet in de (witte) nagels worden niet gewaardeerd in punten.

Zwart kobalt rood mozaïek.

De kobaltfactor leidt volgens de huidige inzichten tot een verhoogde uiting van het phaeomelanine. Dit heeft onder meer tot gevolg dat ook in het onderlichaam dit phaeomelanine aanwezig is waardoor het onderlichaam volledig wordt doorgekleurd. Hier moet gesteld worden dat deze mutatie nog volop in ontwikkeling is. Wanneer daar aanleiding toe is zullen deze standaardreizen aan nieuwe inzichten worden toegepast. De kleur kobalt wordt o.a. erkend in de zwartserie. Het zwarte eumelanine nemen we waar als een duidelijke, ononderbroken of onderbroken bestreping in rug en flanken, welke goed moet uitkomen op een zo donker mogelijke ondergrond (grondkleur). Deze donkere grondkleur moet zichtbaar zijn over de gehele vogel en absoluut egaal doorlopen tot in het onderlichaam. Bij de mozaïeken verdwijnt de lichte broek en kleurt de buik grijs tot bruinbeige. Bij type 2 is een smaller masker toegestaan ten opzichte van de andere melaninekleuren. De kobaltfactor brengt naar de huidige inzichten met zich mee dat we (bij de intensieve verschijningsvorm) niet helemaal dezelfde hoeveelheid glans mogen eisen als bij de klassieke kleuren, er blijft meestal nog enige "matheid" aanwezig. Vogels met melanine-loze veren en/of niet egaal melaninebezet in de nagels worden niet gewaardeerd met punten. Dit geldt uiteraard ook bij het missen van een nagel of teen, vergroeiing van de nagels, poten en snavel, lumps, het missen van een oog c.q. blindheid. Ook bij vogels die ziek of zichtbaar in het bezit zijn van ongedierte handelt men op dezelfde wijze.

Ik wens u een prima fokseizoen toe!

Door Ger Essenberg